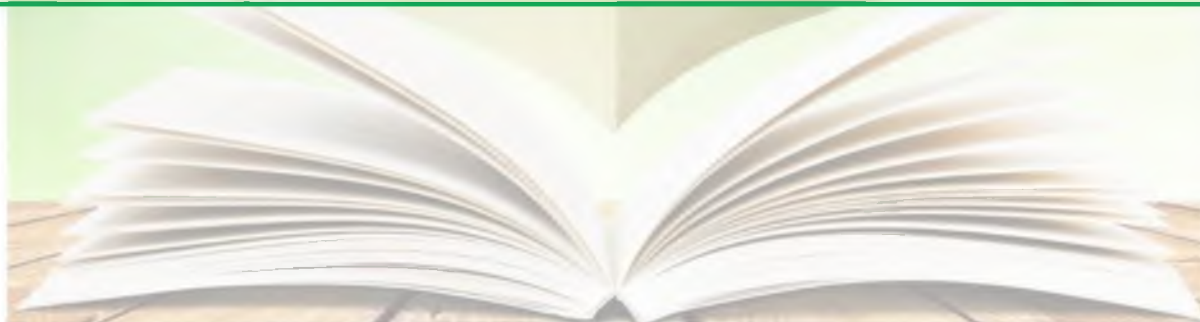

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
учасників міжнародної науково-
практичної конференції
«ЛІСОВА ТИПОЛОГІЯ ЯК ОСНОВА
НАБЛИЖЕНОГО ДО ПРИРОДИ
ЛІСІВНИЦТВА»

присвячена 150-річчю з дня народження
проф. Є.В. Алексєєва
та заснування кафедри лісівництва
Навчально-наукового інституту лісового і
садово-паркового господарства

Київ, 9-12 жовтня 2019 року

ЛІСІВНИЧИЙ СТАН В'ЯЗОВИХ НАСАДЖЕНЬ КИЇВСЬКОГО ПОЛІССЯ УКРАЇНИ

*М. І. Явний*¹, кандидат сільськогосподарських наук,

*Н. В. Пузріна*², кандидат сільськогосподарських наук

¹Комунальне підприємство «Дарницьке лісопаркове господарство»,

²Національний університет біоресурсів і природокористування України

Ключові слова: в'яз, тип лісорослинних умов, вік деревостану

У лісових ценозах Полісся представники родини в'язових ростуть поодинокі, групами та як домішки у складі деревостанів, й широко використовуються у зеленому будівництві та садово-парковому господарстві. За даними бази GRIN, у світі нараховується всього близько 40 видів роду *Ulmus*, поширених переважно в помірному поясі північної півкулі Європи, Азії, Північної Америки та у горах тропічної Азії. Як типові супутні породи мішаних лісів Європи найпоширеніші такі представники роду *Ulmus*: *U. laevis*, *U. glabra*, *U. suberosa*, *U. elliptica*. В Азії *U. propinqua*, *U. laciniata* та *U. pumila*. У Північній Америці – *U. americana* [2]. Природно в Україні поширені в'яз голий (*Ulmus glabra* Huds.) або в'яз шорсткий (*U. scabra* L.); в'яз гладенький (*U. laevis* Pall.) та в'яз приземкуватий (*U. pumila* L.), останній широко культивується в нашій країні під назвою берест туркестанський [1].

Лісівничі обстеження проводилися в лісогосподарських підприємствах Київського Полісся та на території Національного природного парку «Голосіївський» [4]. В результаті проведених за загальноприйнятими в лісівництві та лісовій таксації методиками досліджень виявлено [3], що на зазначеній території під в'язовими насадженнями та насадженнями за участю в'язових деревних видів знаходиться загальна площа 1419,8 га. При цьому чистих в'язових насаджень зафіксовано всього 18,9 га, або 1,3 % загальної їх площі. Найбільша їхня питома вага представлена мішаними з дубом звичайним та іншими деревними видами лісовими насадженнями, де частка представників родини в'язових становить 1 та 2 одиниці у їхньому складі, або відповідно, – 486,0 га (34,2 %) та 3239,2 га (16,8 %). Серед найпоширеніших видів в'яз шорсткий (*Ulmus minor* Mill.) – 66,1 % та берест (*U. glabra* Huds) – 29,1 %. В'яз шорсткий найчастіше зустрічається у другому ярусі мішаних насаджень, зростаючих у заплавах річок та по берегах озер, тоді як берест виконує роль підгінного для дуба звичайного

деревного виду, добре очищаючи повітря, ґрунт і ґрунтові води від шкідливих для людини, лісової флори і фауни елементів та збагачуючи ґрунт поживними речовинами, що містяться в його опаді.

Найбільшу площу охоплюють насадження за участю в'язових видів з повнотою 0,6–0,9. Площа низькоповнотних насаджень із повнотою 0,3, 0,4 та 0,5 досить незначна – усього 0,3 га, 87,2 га та 63 га відповідно, що не перевищує 5 % від загальної. Водночас розподіл показників за повнотою свідчить про поширення деревних рослин роду *Ulmus* L. у середньоповнотних та високоповнотних насадженнях.

Найтиповіші лісорослинні умови для представників родини в'язових (747,1 га – 52,6 %) – це лісорослинні умови свіжих складних суборів (С₂). Середній вік деревостанів за участю в'язових деревних видів становить 42 роки, середній діаметр – 15,3 см, середня висота – 15,3 м. Розподіл вікових груп за видовим складом дозволяє відзначити, що насадження *U. laevis* L. представлені стиглими та перестійними деревостанами відповідно за площею, – 3 % та 97 %. Хоча *U. parvifolia* має 21,8 % молодняків, проте площа цих деревостанів незначна – 0,5 га. Суттєвий вплив на формування вікової структури деревостанів також виявляє породний склад. Так, у мішаних деревостанах деревні види часто мають різний вік. За таких умов можливі різні варіанти. Наприклад, старше одновікове покоління одного деревного виду у першому ярусі та молодше за віком одновікове або різновікове покоління іншого деревного виду у другому. За деякий час у панівний ярус можуть виходити й деревні види з нижніх ярусів, в результаті чого ускладнюється вікова структура цього ярусу та деревостану в цілому. Відтак, види в'язових деревних рослин поширені в насадженнях віком від 6 до 92 років, за середнього віку 42 роки.

Враховуючи, що частка участі в'язових у лісових насадженнях незначна – лише 1,4 із 10, а їхня середня висота становить 15,3 м, рослини згаданого роду можна рекомендувати як підгін для головного лісоутворювального виду – дуба звичайного.

Список джерел літератури:

1. Грудзинская И. А. К систематике некоторых видов *Ulmus* L. Ботан. журн. 1956. № 1. С. 23–24.
2. Масловата С. А. Поширення аборигенних видів роду *Ulmus* L. Озеленення та благоустрій садово-паркових об'єктів: матеріали Всеукр. наук. інтернет-конф. Умань, 2014. С. 109–112.
3. СОУ 02.02-37-476: 2006. Пробні площі лісовпорядні. Метод закладання. Київ: Мінагрополітики, 2006. 32 с.
4. Явний М. І., Пузріна Н. В. Еколого-патологічний моніторинг санітарного стану в'язових порід Київського Полісся. Лісове і садово-паркове господарство. 2017. № 13. Режим доступу до статті: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Lis/article/view/8917>.